

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ

Ο νεοκλασικισμός ξεκίνησε ως αντίδραση στο μπαρόκ, του οποίου η υπερβολή και η υπέρμετρη δραματοποίηση άρχισαν γύρω στα μέσα του 18ου αιώνα να θεωρούνται παράλογες. Ωστόσο, εξακολουθώντας να αντλεί στοιχεία από την αρχαιότητα, επιχείρησε να εφαρμόσει τους απόλυτους κανόνες της κλασικής αρχαιότητας, θεωρώντας τους πηγή λογικής και ηθικής αλλά και αντικείμενο μελέτης. Η αφετηρία του νέου αυτού ρεύματος ήταν οι αρχαιολογικές ανακαλύψεις και οι ανασκαφές στο αρχαίο Ηράκλειο και στην Πομπηία. Οι ανακαλύψεις αυτές άλλαξαν δραστικά τη γνώση που είχαν οι άνθρωποι για την αρχαιότητα, η οποία είχε εξιδανικευτεί και τροποποιηθεί με την πάροδο των αιώνων, φωτίζοντας μερικές από τις πραγματικές πλευρές της αρχαίας αρχιτεκτονικής και γλυπτικής. Αυτή η νέα επιστημονική γνώση της αρχαιότητας και των μορφών της εξαπλώθηκε σε όλη την Ευρώπη (ειδικότερα στην Αγγλία και τη Γαλλία) αλλά και στη Βόρεια Αμερική μέσω ποικίλων συγγραμμάτων και χαρακτικών. Κατέστη σχεδόν υποχρεωτικό για τους καλλιτέχνες να ταξιδεύουν στους αρχαιολογικούς τόπους της Ελλάδας και της Ιταλίας, να κάνουν το λεγόμενο "Grand Tour".

Robert Adam, Kedleston Hall, Derbyshire, England, 1761. Ο τοίχος είναι διακοσμημένος με νωπογραφίες, εμπνευσμένες από αυτές που βρέθηκαν στο Ηράκλειο, και με μια λεπτή ανάγλυφη λωρίδα. Κόγχες περιβάλλουν γλυπτά εμπνευσμένα από την αρχαιότητα, ενώ μνημειακού μεγέθους κολόνες δείχνουν με σαφήνεια την επιτυχία του νεοκλασικισμού στην Αγγλία.

Ακόμα, οι ακαδημίες ζωγραφικής, γλυπτικής και αρχιτεκτονικής (εκπαιδευτικά ιδρύματα και σημεία συνεχούς συζήτησης περί ζητημάτων αισθητικής), τα Salons (όπου πραγματοποιούνταν εκθέσεις για το ευρύ κοινό), καθώς και η ανάπτυξη της κριτικής της τέχνης (σε δημοσιευμένη πλέον μορφή) δημιούργησαν ένα έντονο καλλιτεχνικό κλίμα στις πόλεις.

Ο νεοκλασικισμός βρήκε την εφαρμογή του κυρίως στη γλυπτική και την αρχιτεκτονική, λόγω της κλοσσιαίας αρχαίας κληρονομιάς, η οποία αποτέλεσε πηγή έμπνευσης. Ως εκ τούτου, η νεοκλασική γλυπτική στράφηκε προς το νατουραλισμό, δηλαδή την ακριβή απόδοση του ανθρώπινου σώματος και της φύσης σε ό,τι αφορούσε τις αναλογίες. Ωστόσο, οι μορφές εξιδανικεύτηκαν προς χάριν της τελειότητας, συνώνυμο της ομορφιάς την εποχή εκείνη.

Hubert Robert, Φανταστική άποψη των ερειπίων της Grand Galerie στο Λούβρο του Παρισιού, 1796. Το ενδιαφέρον για την αισθητική αξία των ερειπίων φτάνει

μέχρι το σημείο να παριστάνεται ερειπωμένο ένα υπαρκτό και ακόμη ζωντανό κτίριο (το Λούβρο). Το ζωγραφικό έργο προκαλεί μελαγχολικά αισθήματα και για το πέρασμα του χρόνου, θέματα που προαναγγέλλουν το ρομαντισμό.

Η νεοκλασική αρχιτεκτονική άντλησε την έμπνευσή της από τους ελληνικούς ναούς, όπως και από τη βρετανική Παλλαδική Σχολή (του 17ου αιώνα, εμπνευσμένη από τον Ιταλό αρχιτέκτονα Palladio). Ο ημικυκλικός ρυθμός στις αψίδες αντικαταστάθηκε από την ορθογώνια μορφή με ευθύγραμμο στέγαστρο που στηριζόταν από ελεύθερες κολόνες (χαρακτηριστικό του αρχαιοελληνικού ναού). Οι προσόψεις έγιναν και πάλι επίπεδες και μερικές φορές ζωντάνεψαν με bossage. Οι διακοσμήσεις απέκτησαν νέα πνοή, αποτέλεσμα του ρεπερτορίου από μορφές που ήρθε στο φως από τις ανασκαφές και τις ανακαλύψεις, όχι μόνο της ελληνικής αρχαιότητας αλλά και της ετρουσκικής και αιγυπτιακής τέχνης. Οι νεοκλασικοί πίνακες δομούνταν αυστηρά, οι γραμμές έγιναν ευθείες και σχολαστικές, προκειμένου να επιτύχουν καθαρές και απλές συνθέσεις παράλληλα με τη γραφική εκλέπτυνση. Τα ιστορικά θέματα ήταν τα πιο δημοφιλή, αλλά το πορτρέτο, η καθημερινή ζωή και τα τοπία εξακολουθούσαν να έχουν τους οπαδούς τους. Την ίδια περίοδο που αναπτύχθηκε η νεοκλασική ζωγραφική δούλευαν ακόμα αξιόλογοι καλλιτέχνες που επεδίωκαν την περίτεχνη μπαρόκ τεχνική και τρόπο έκφρασης, εξυμνώντας το χρώμα, τα συναισθήματα και τον έρωτα.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ -ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ